

WYWIADY, HERBATKI, WSPOMNIENIA

MIĘDZYPOKOLENIOWE
SPOTKANIA CHEMIKÓW UJ

POD REDAKCJĄ

PAWŁA KOZYRY

WYWIADY,
HERBATKI,
WSPOMNIENIA

MIĘDZYPOKOLENIOWE
SPOTKANIA CHEMIKÓW UJ

WYWIADY, HERBATKI, WSPOMNIENIA

MIĘDZYPOKOLENIOWE
SPOTKANIA CHEMIKÓW UJ

POD REDAKCJĄ

PAWŁA KOZYRY

KRAKÓW 2021

Paweł Kozyra
Uniwersytet Jagielloński, Kraków
 0000-0002-7168-5022
 pawel.kozyra@uj.edu.pl

© Copyright by Paweł Kozyra and individual authors, 2021

Opracowanie redakcyjne:
Weronika Widzińska
Michalina Knapik

Redaktorzy pomocniczy:
Julia Fudali
Sonia Głomb

Skład (L^AT_EX/L^AT_EX):
Paweł Kozyra, Witold Piskorz

Okładka:
Paweł Kozyra (zdjęcie)

Wydanie I (PDF)
ISBN 978-83-8138-469-8 (druk)
ISBN 978-83-8138-470-4 (PDF)
DOI: [10.12797/9788381384704](https://doi.org/10.12797/9788381384704)

Publikacja sfinansowana przez Wydział Chemii Uniwersytetu Jagiellońskiego

WYDAWNICTWO KSIĘGARNIA AKADEMICKA
ul. św. Anny 6, 31-008 Kraków
tel.: 12 421-13-87; 12 431-27-43
e-mail: publishing@akademicka.pl
Księgarnia internetowa: <https://akademicka.com.pl>

Autorzy wywiadów (w kolejności pojawiania się)

Julia Fudali (1.1, 1.2, 1.3, 1.4, 1.5, 1.6, 1.7, 1.9, 1.10, 1.12),
Agnieszka Bodurka (1.8, 1.13, 1.14)
Lucyna Szwedo (1.11, 1.15, 1.16)
Konrad Barnowski (1.17, 1.20, 1.21, 1.23, 1.25, 1.29, 1.32, 1.38, 1.41)
Nadiia Donets (1.18, 1.19, 1.22, 1.24, 1.26, 1.31, 1.37, 1.40)
Krzysztof Czarnowus (1.27, 1.30, 1.36, 1.39, 1.43, 1.46, 1.49)
Magdalena Kielbalska (1.28, 1.33, 1.34, 1.44, 1.48)
Jan Konopka (1.42)
Weronika Łukaszczyk (1.45, 1.47)

Autorzy relacji z *Herbatek* z... (w kolejności pojawiania się)

Henryk Witek	Paweł Kozyra
Mirosława Poprawa	Krzysztof Barczyk (Bary)
Dorota Majda	Małgorzata Kałafut
Dorota Sendor	Izabela Majewska
Monika Kuźma (Pacek)	Natalia Florek
Sonia Głomb	Paweł Sroga
Agata Jurkiewicz	Julia Miklas
Agata Sikoń	

Autorzy wspomnień

Natalia Buszta	Aleksandra Roznowska
Nikola Fajkis	Marek Skiba
Anna Gruca	Joanna Szafaraniec-Szczęsny
Marek Oszejca	Anna Wójtowicz
Monika Parafiniuk	Gabriela Zajac-Grześ
Małgorzata Komorowska	Dorota Sendor-Müller
Zbigniew Miara	Joanna Załucka
Marian Bała	Jan Najbar
Andrzej Barański	Roman F. Nalewajski
Tadeusz Bieszczad	Maria Nowakowska
Barbara Borzęcka-Prokop	Barbara Oleksyn
Jerzy Datka	Rita Pagacz-Moczarska (wywiad)

Krystyna Dyrkowa	Maria Paluch
Roman Dziembaj	Andrzej Parczewski
Marek Frankowicz	Piotr Petelenz
Marian Jaskuła	Małgorzata Rachwalska
Władysław Jękot	Anna Reizer
Marek Kawalek	Janusz Sepioł
Jacek Klinowski	Irena Szpyt (z d. Siatka)
Zofia Kluz	Elżbieta Wenda
Anna Kolasa	Andrzej Witkowski
Paweł Kozyra (wywiad)	Marek Wójcik
Maria Łabanowska	Barbara Zaleska
Edward Mikuli	Teresa Życzkowska
Janusz Mrozek	

Autorzy Wspomnień o

Krystyna Dyrek	Ewa Negrusz-Szczęsna
Urszula Filek	Maria Nowakowska
Anna Karewicz	Alicja Rafalska-Łasocha
Anna Kolasa	Piotr Romańczyk
Paweł Kościelniak	Paweł Serda
Paweł Kozyra	Janusz Szklarzewicz
Joanna Lewandowska-Łańcucka	Andrzej Turek
Katarzyna Makyla-Juzak	Anna Warchoł
Anna Micek-Ilnicka	Elżbieta Wenda
Anna Migdał-Mikuli	Ewa Witek
Edward Mikuli	Szczepan Zapotoczny
Mariusz Mitoraj	

Wstęp

...jednak zostanie
Słowo raz obudzone przez nietrwale usta,
Które biegnie i biegnie, posel niestrudzony,
Na międzygwiazdne pola, w kołowrót galaktyk
I protestuje, woła, krzyczy.

(Sens, Czesław Miłosz)

Początkowo tytuł miał być mniej oczywisty. Studencki pomysł na zasygnalizowanie połączenia teraźniejszości (Herbatki – rozmowy z aktualnymi pracownikami Wydziału), przyszłości (wywiady z przyszłymi chemikami – studentami) i przeszłości (wspomnienia byłych pracowników lub o byłych pracownikach Wydziału) był bardziej zawoalowany: *Chemiczna Lalka* – w nawiązaniu do powieści Bolesława Prusa, która miała nosić tytuł *Trzy pokolenia*. Alternatywną propozycją było *Chemików spotkania, czyli wywiady, herbatki i wspomnienia*. Ostatecznie zdecydowaliśmy się na nieco zmienioną wersję tego ostatniego. W każdej propozycji tytuł ma wskazywać na łączność pokoleń, choć przy kolejnych wersjach (wydaniach), które są planowane w ramach systematycznego aktualizowania opracowania, nawet i tytuł może być zmieniony.

Niezależnie jaki by nadać tytuł, naszą główną motywacją było zachowanie pamięci, która jest nośnikiem tożsamości. Jesteśmy sumą naszych doświadczeń, więc przede wszystkim będzie o doświadczeniach chemików (a chemik doświadczenia, choćby myślowe, lubi najbardziej!) jako indywidualnych osób, ale jednocześnie tworzących pewną grupę, można nawet powiedzieć „wspólnotę”. Wspólnotę, która na każdym etapie trwania składa się z: adeptów nauk chemicznych, czyli studentów, kadry nauczającej oraz emerytowanych pracowników. Przesuwanie się strzałki czasu powoduje, że niektóre osoby pojawiają się w dwóch częściach, a z czasem pojawiają się pewnie i w trzech. Koncepcja tworzenia niniejszego opracowania zakłada wstępnie stałą aktualizację wszystkich części. Pozytywną myślą było uświadomienie sobie, że nasze przedsięwzięcie może być interesujące nie tylko dla osób zaliczających się aktualnie do danej „warstwy czasowej” – wspomnienia będą naturalnie zajmujące dla tych, którzy studiowali w tym samym czasie, ale także dla tych, którzy znają te osoby jako nauczycieli. Z kolei wywiady ze studentami będą interesujące zarówno dla tych, którzy już skończyli studia i nie do końca wiedzą, jak wygląda obecnie życie studenckie, jak również dla kandydatów na studia, na co zresztą wskazywali oni w ankietowym badaniu BKS (badaniu kandydatów na studia).

Obecne opracowanie jest swego rodzaju dopełnieniem serii *Złotych ksiąg* – wspomnieniowo-kronikarskich opracowań:

- *Złota księga Wydziału Chemii*, t. 1, red. Elżbieta Szczepaniec-Cięciak, Kraków 2000¹.
- *Złota księga Wydziału Chemii*, t. 2, „Karty z dziejów Naukowego Koła Chemików Uniwersytetu Jagiellońskiego. Wspomnienia studentów i absolwentów”, red. Elżbieta Szczepaniec-Cięciak i Krystyna Łopata, Kraków 2008.
- *Wydział Chemii UJ w latach 2000–2021. Złota księga Wydziału Chemii*, t. 3, red. A. Rafalska-Łasocha, Kraków 2021.

Okolicznością zachęcającą do podsumowań było także 30-lecie Wydziału Chemii. Z tej okazji został wydany numer specjalny „Alma Mater” – dostępny w wersji elektronicznej (136/2011) – a analogiczny planowany jest na 2021 r. Opracowania te z założenia mają inny charakter oraz kryteria doboru tekstów. Tom drugi *Złotej księgi*, najbardziej podobny do *Międzypokoleniowych spotkań chemików UJ*, został ukończony już dawno i od tamtego czasu powstała spora luka, której nie uda się już zapełnić. Jednak obecnie jeszcze żyją osoby, które pamiętają tych, którzy odeszli niedługo po 1981 r. Z kolei tom pierwszy sięga XVIII wieku i zawiera artykuły o 29 chemikach, z których jedynie 10 dożyło utworzenia Wydziału Chemii – siłą rzeczy jest to niewielki odsetek społeczności chemików na Uniwersytecie Jagiellońskim. Ponadto pozycja ta dotyczy jedynie zmarłych profesorów i docentów (doktorów habilitowanych), więc nie mieli oni okazji do spisania swoich wspomnień. Na przełomie lat 2020/2021 opracowana ma być *Księga* obejmująca pierwsze 20 lat XXI wieku, ale węższe grono osób – będziemy się w tym opracowaniu odwoływać do niej, gdyż tam zamieszczane biogramy są stosunkowo szczegółowe i dotyczą przede wszystkim dorobku naukowego, dydaktycznego i organizacyjnego.

Jak można się zorientować po spisie treści, niniejsze opracowanie znacząco różni się układem i zawartością od *Złotej księgi* a wspomnienia spisane są w dużej mierze przez samych aktorów chemicznego spektaklu. Jednak ceną poszerzenia zakresu opracowania jest brak kompletności. Niemniej uważamy, że to nie powód do rezygnacji, zwłaszcza przy formule otwartej na późniejsze aktualizacje. Impulsem do działania stała się właśnie społeczna inicjatywa. Zaczęło się dość niewinnie w październiku 2018 r. od nowego pomysłu samorządu – wywiadów studenckich publikowanych na samorządowym *fanpage*’u. Więcej

¹ Tom ten został udostępniony w wersji elektronicznej w repozytorium UJ (<https://ruj.uj.edu.pl/xmlui/>).

o inspiracji i początkach można przeczytać w trzech wstępach do wywiadów (Rozdział 1) a także we wstępie do wspomnień (Rozdział 3). Podjąwszy próbę choćby częściowego nadrobienia zaległości oraz stworzenia tradycji do zachowywania pamięci o społeczności Wydziału, po dwóch latach w pełni zdałem sobie sprawę z przyczyny takiej luki, zwłaszcza, że groźba istnienia RODO oraz praw autorskich mogłaby w zupełności ostudzić zapał do działania. Na szczęście w odpowiednim momencie natrafiłem na niezwykle życzliwego i gotowego do pomocy dr. Bohdana Widłę, który wielokrotnie wspierał mnie radą w zakresie możliwych rozwiązań dotyczących praw autorskich i pokrewnych. Sama historia pozyskiwania wspomnieniowych tekstów to temat na osobną, pełną emocji książkę. Mimo trudności, porażek i załamień, zważywszy na pogłębiającą się wspomnianą lukę czasową i zauważając rozmazujący się codziennie coraz bardziej obraz przeszłości, postanowiliśmy pracować. Aby zapobiec działaniu akcyjnemu, zrodził się pomysł ciągłego aktualizowania wszystkich trzech części tworzonego opracowania. Po upływie około roku konsultacje z radcami prawnymi UJ zaowocowały pomysłem realizacji tego zbioru jako czasopisma, które zamiast kolejnych zeszytów/woluminów miałyby kolejne aktualizacje. Ostatecznie analiza prawna doprowadziła do porzucenia tego pomysłu i powrotu do formy książki z jej kolejnymi wydaniem. Tym sposobem opracowanie będzie stale uzupełniane, zachowując jednolitą formę i pozwalając na łatwą redakcję czy ewentualną rozbudowę, bez konieczności zaczynania wszystkiego *de novo*.

Istotne przy tym są dwie kwestie. Pierwsza to ta, że główną formą opracowania jest wersja elektroniczna aktualizowana możliwie na bieżąco. Jednak w dowolnym momencie (na przykład przy okazji jubileuszu czterdziestolecia istnienia Wydziału Chemii) można zrobić „stop-klatkę” i wydrukować aktualny stan w postaci tradycyjnej, fizycznej książki. Druga to fakt, że opracowanie jest tworzone w dobrej wierze, bez chęci naruszenia niczyich dóbr, praw czy dobrego imienia. Każdy autor jest znany i podany przy poszczególnych tekstach, które były tworzone z przeznaczeniem do publicznego dostępu. Niezależnie od tego, w jakiej pierwotnie formie zbiór ten się ukazał, nie jest zamiarem redakcji zmiana znaczenia czy kontekstu poszczególnych tekstów źródłowych, a ewentualne zmiany mają jedynie redakcyjny charakter.

Tradycję wspominania chcemy upowszechnić, zapraszając do współpracy wszystkich pracowników Wydziału. Słowa „pracowników Wydziału” są tu kluczowe – z jednej strony ograniczają nas do roku 1981, czyli roku utworzenia Wydziału Chemii, a z drugiej pozwalają uniknąć subiektywnego wyboru, wyróżnienia, docenienia jedynie niektórych osób – wszyscy byli pracownicy Wydziału

są mile widziani (uzasadnia to częściowe nakładanie się czasowe z poprzednimi opracowaniami). Większość z nich całe swoje zawodowe życie (lub istotną jego część) poświęciła Wydziałowi i uznaliśmy to za wystarczający powód, aby mieli w tym opracowaniu swoje miejsce. Zebrane teksty wydają się dobitnie wskazywać, że nie tylko wynik pokazywany przez Scopusa jest ważny w życiu chemika. Zapewne nie uda się nam dorównać w rzetelności naukowym bazom danych, ale mamy nadzieję, że mimo wszystko zdołamy wykazać, że jest coś istotnego poza nimi.

Rok 2020 wraz z pandemią COVID-19 przyniósł niespodziewane zmiany w funkcjonowaniu uczelni, co niestety odbiło się na możliwości organizacji Herbatek, poznawaniu się i spotykaniu się studentów, więc także przeprowadzaniu wywiadów. Jedyną pociechą jest myśl, że takie społeczne dystansowanie będzie sprzyjało pisaniu zaległych wspomnień...

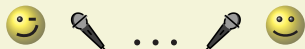
Mimo trudnej sytuacji pandemicznej Wydział Chemii przygotowuje się do obchodów 40-lecia – z tej racji podejmujemy próbę wydania niniejszych *Międzypokoleniowych spotkań*, choć do końca nie będziemy pewni czy ze względów techniczno-proceduralnych zrealizujemy zamiary...

Redakcja

Rozdział 1

Wywiady ze studentami chemii – #kącik_studencki

Wstępy trzy

Wśród studentów

W październiku 2018 r. Marek Skiba i Julka Fudali zaczęli realizować nową inicjatywę przeprowadzania i publikowania wywiadów ze studentami Wydziału Chemii, które miały ukazywać się na **fanpage**'u WRSS Wydziału Chemii w ramach kącika studenckiego (z hashtagem #kącik_studencki). W ślad za tym pomysłem pojawił się wpis inicjujący i zachęcający do włączenia się w jego realizację.

Fot. 1.1. Przed Wydziałem Chemii (fot. Beata Wyżga)

Często mijamy się na wydziale a tak mało o sobie wiemy... Właśnie dlatego wystartowaliśmy z nowym cyklem wywiadów i artykułów o ludziach związanych z naszym wydziałem. Mamy ogromną nadzieję, że cykl przypadnie wam do gustu! Jednocześnie zapraszamy wszystkich do współpracy! – Szukamy ludzi, którzy będą przeprowadzać wywiady lub pisać artykuły na naszą stronę oraz podpowiedzi z kim powinien pojawić się wywiad. Czekamy na wasze wiadomości!

Ponieważ na Herbatkach przepytывani byli i są pracownicy, to wywiady okazały się komplementarnym źródłem informacji o społeczności Wydziału. Choć średni czas bytności studenta na wydziale jest o rząd mniejszy niż pracownika, studenci stanowią nieodłączny i konieczny element Wydziału – tak, jak elektron z protonem tworzą stabilny, harmonijny atom wodoru mimo różnicy mas. Nie spodziewanie w czasie pandemii ta forma poznawania siebie nawzajem stała się jeszcze cenniejsza, ze względu na ograniczoną możliwość spotykania się twarzą w twarz. (JF)

Oczami prowadzących

„Być «z» i «obok», a nie «nad»” – powtarzał śp. Mirek Grębosz¹. Aby to było możliwe, trzeba się, choć trochę, znać. Zajęcia, program, efekty uczenia, presja czasu, rytm kolokwiiów i testów nie ułatwiają tego zadania. Nie ułatwia go też system, który niby zatrudnia nas w celu prowadzenia dydaktyki, ale ocenia wyłącznie z pracy naukowej. Brak sprzężenia zwrotnego nie może prowadzić do pozytywnych skutków. Dobrze rozumiana relacja mistrz–uczeń „jest piękna i wartościowa, bo przede wszystkim podmiotowa – mistrz nie uważa się za lepszego od ucznia. Wręcz przeciwnie, obaj realizują ideę *universitas*, czyli wspólnotowego poszukiwania prawdy. Są niejako na równorzędnych pozycjach, oczywiście z dużą świadomością różnicy w kompetencjach”². Po ponad 20 latach od reaktywowanej Herbatki, dzięki nietuzinkowej inicjatywie Julii Fudali i Marka Skiby, dokonał się drugi milowy krok we wzajemnych relacjach studentów i prowadzących. Jest to zasługa ogromnej pracy studentów, którzy wykazali się kreatywnością, pracowitością i otwartością. Zobaczyliśmy, że możemy wyjść ze zwyczajowego dystansowania się i nie musimy się tego bać – dziękujemy! Cykl wywiadów dobitnie pokazuje, że możemy być dumni i patrzeć z podziwem na naszych Studentów, którzy zostaną dyrektorami, profesorami a my... nigdy nie nauczymy się tego, co Oni już umieją i o czym opowiadają w wywiadach! Poznawajmy i doceniajmy! (PK)

Wywiad o wywiadach

Wydział Chemii UJ, marzec 2021 r.

🦋 **Paweł Kozyra:** Pani Julia Fudali zainicjowała pomysł prowadzenia wywiadów ze studentami i z powodzeniem wielokrotnie je przeprowadzała. Dzisiaj padła ofiarą własnych praktyk, bo chcemy ją zapytać o kilka rzeczy. Studia zaczęły się dla Pani w październiku 2018 r., ale Wydział Chemii (ten już przeniesiony w 2017 r. do nowego budynku) zaczęła Pani poznawać nieco wcześniej...

🦋 **Julka Fudali:** Tak, wydział miałam okazję odwiedzić wcześniej – pierwszy raz chyba na konkursie chemicznym, drugi w trakcie Nocy Naukowców, a później na Dniach Zero, czyli wyjeździe integracyjnym organizowanym przez Samorząd Studentów UJ. Wtedy też poznałam kilku studentów.

¹ Wspomnienia o Mirku Gręboszu; patrz rozdział 3.4.22 na stronie 508.

² Przemysław Staroń, nauczyciel roku 2018. Cytat pochodzi z [wywiadu](#) Doroty Kalinowskiej *Nauczyciel roku bije w polską szkołę: Pruski model, który nadal trzyma się mocno* opublikowanym przez portal [dziennik.pl](#) dnia 29.10.2018 r.

Międzypokoleniowe spotkania chemików to połączenie teraźniejszości (*Herbatki* – rozmowy z aktualnymi pracownikami Wydziału), przyszłości (wywiady z przyszłymi chemikami – studentami) i przeszłości (wspomnienia byłych pracowników lub o byłych pracownikach Wydziału).

Naszą główną motywacją było zachowanie pamięci, która jest nośnikiem tożsamości. Jesteśmy sumą naszych doświadczeń, więc przede wszystkim będzie w tej książce o doświadczeniach chemików (a chemik doświadczenia, choćby myślowe, lubi najbardziej!) jako indywidualnych osób, ale jednocześnie tworzących pewną grupę, można nawet powiedzieć – wspólnotę. Wspólnotę, która w każdej chwili dziejów składa się z adeptów nauk chemicznych, czyli studentów, kadry nauczającej oraz emerytowanych pracowników.

W zamyśle główną formą opracowania jest wersja elektroniczna, aktualizowana możliwie na bieżąco. Jednak w dowolnym momencie (na przykład przy okazji jubileuszu czterdziestolecia istnienia Wydziału Chemii) można zrobić „stop-klatkę” i wydrukować aktualny stan w postaci tradycyjnej, fizycznej książki.

Zebrane teksty wydają się dobitnie wskazywać, że nie tylko wynik pokazany przez Scopusa jest ważny w życiu chemika. Zapewne nie uda się nam dorównać w rzetelności naukowym bazom danych, ale mamy nadzieję, że mimo wszystko zdołamy wykazać, że jest coś istotnego poza nimi.

Redakcja

<https://akademicka.pl>

